

Provpass 1

Högskoleprovet

Svarshäfte nr.

Verbal del n

Provet innehåller 40 uppgifter

Instruktion

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske **inom** provtiden.

Markera tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.

Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

Du får använda provhäftet som kladdpapper.

På nästa sida börjar provet som innehåller **40 uppgifter** och den totala provtiden är **55 minuter**.

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

DELPROV ORD – ORDFÖRSTÅELSE

1. konferera

- A värdera
- B bekräfta
- C överlägga
- D granska
- E komma överens

2. centrifug

- A torkskåp
 - B plattform mitt i gatan
 - C kraftcentral
 - D roterande behållare
 - E tvättautomat
-

3. sömndrucken

- A i djup sömn
- B som har stort sömnbehov
- C pigg och utvilad
- D som har försovit sig
- E omtöcknad av sömn

4. oboe

- A ödebygd
 - B pelare
 - C trädgårdsväxt
 - D ädelsten
 - E blåsinstrument
-

5. de facto

- A för säkerhets skull
- B i själva verket
- C med ens
- D till varje pris
- E på inga villkor

6. spel för galleriet

- A hemliga förhandlingar
 - B publikfrieri
 - C offentlig vadslagning
 - D repetition
 - E exklusiv underhållning
-

7. efterleva

- A förbättra
- B ångra
- C överta
- D följa
- E ersätta

8. förtrytelse

- A förargelse
 - B förskräckelse
 - C förakt
 - D förtvivlan
 - E förvirring
-

9. välsituerad

- A rik
- B känd
- C tränad
- D artig
- E kunnig

10. domesticering

- A inavel
- B uppfostran
- C avvänjning
- D inläring
- E tämjning

Skolalgebra

För många elever i grundskolan är algebra ett förvirrande avsnitt i matematikundervisningen. Genom läroböckerna ställs de snabbt inför uppgifter som handlar om att *skriva* uttryck eller att *förenkla* uttryck, *formulera* ekvationer till problem och *lösa* ekvationer av typen $3x + 4 = 2x - 2$. Detta ger få ledtrådar till vad algebra är. Det vore önskvärt att eleverna fick närma sig algebra mer strukturerat. Den algebra som vi arbetar med i grundskolan tycker jag kan delas in i tre delar. Första delen brukar jag benämna *algebraiskt tänkande*. Det handlar om att använda variabelbegreppet för att kunna lösa uppgifter där det finns relationer mellan objekt, t.ex. relationen i ålder mellan personer samt deras gemensamma ålder. Andra delen brukar jag benämna *algebraisk grammatik*. Den består av konventioner och notationer. Här ska eleverna exempelvis lära sig att $2x = 2 \cdot x$ och att $2x + x = 3x$. Tredje delen är *modellering*. Det innebär att kunna översätta en vardaglig händelse eller något utommatematiskt till ett algebraiskt uttryck.

I artikeln ”Från Fibonacci till algebra” beskrev jag aktiviteter som hjälper elever att förstå *varför* algebra är ett effektivt verktyg i många problemlösningssituationer. Aktiviteternas enkla samband blir gradvis alltmer utmanande, mängden information och relationer överskrider det som vi kan hantera med huvudräkning och enkla stödanteckningar, och eleverna kommer till en punkt då de

upplever att de behöver ett nytt verktyg för att kunna lösa problemet. För att kunna hantera de anteckningar som då görs, med hjälp av någon form av *algebraisk representation*, är nästa steg viktigt. I många läroböcker brukar detta vara lektion ett, men enligt mig är det självklart att detta avsnitt kommer *efter* uppgifter som kräver algebraiskt tänkande.

Strävan att skriva uttryck i enklaste form ställer till problem för eleverna. För några år sedan började jag be mina elever att sätta ut de multiplikationstecken som inte syns och märkte att en väsentlig del av problem med notation och förståelse försvann. Skillnaden mellan hur uttrycken $2(3 + x)$ och $2 \cdot (3 + x)$ uppfattas är gigantisk.

För att träna detta använder vi bl.a. övningar som påminner om sudoku. I de första matriserna ska eleverna addera uttryck, och de kan bara fyllas i om algebraiska förenklingar görs. Matriserna går lätt att utveckla genom att antalet rader och kolumner ändras samt att addition byts till multiplikation. De som vill ta det ytterligare ett steg kan göra en matris med division och hamna i polynomdivision. Det finns möjligheter för alla att få utmaningar.

Eleverna vill gärna göra egna matriser. Ge dem det i läxa, med tillägget: så få utsatta uttryck som möjligt – likt sudoku – men ändå lösbart. Låt dem sedan lösa varandras matriser.

PER BERGGREN

Uppgifter

11. Vad menar textförfattaren att den sudokulikhande övningen ska träna eleverna i?

- A Förmågan att hantera algebraiska uttryck.
- B Förmågan att lösa avancerade algebraiska problem.
- C Förmågan att uppfatta algebraiska relationer mellan objekt.
- D Förmågan att översätta vardagsaktiviteter till algebraiska uttryck.

12. Vilken uppfattning har textförfattaren om de tre delarna i skolalgebran som han räknar upp?

- A Eleverna bör lära sig algebrans grammatiska grunder först av allt.
- B Eleverna bör behärska modellering innan de utför algebraiska aktiviteter.
- C Eleverna bör öva sig i algebraiskt tänkande innan de lär sig algebrans konventioner.
- D Eleverna bör få sin första introduktion i algebra via lustfyllda och gradvis allt svårare matriser.

Bakläxa i Arbetsdomstolen

Arbetstagarskapet är tvingande till arbetstagarens förmån. Det har sin grund i den juridiska principen att en arbetsgivare och en arbetstagare inte kan avtala om att ett arbetsavtal inte är ett anställningsavtal.

Trots att arbetstagarskapet är tvingande till arbetstagarens förmån kan den som är anställd förfoga över sitt arbetstagar­skap genom att träffa avtal om att anställningsavtalet ska upphöra. Då gäller endast de allmänna avtalsrättsliga regler som återfinns i vår allmänna avtalslag. Av särskilt intresse är avtalslagens regel om svek, 30 § avtalslagen.

Avtalslagens regel om ogiltighet vid svek innebär att om part har ”svikligen förlött” motparten så kan avtalet ogiltigförklaras. Vad menas då med svek i detta sammanhang?

Svekregeln innehåller två kriterier. För det första ska det handla om en lögn. För det andra ska det vara fråga om en lögn som objektivt sett kan sägas ha haft betydelse för partens benägenhet att träffa avtal.

I en aktuell dom (AD 2011 nr 92) har Arbetsdomstolen ogiltigförklarat ett avvecklingsavtal med stöd av 30 § avtalslagen. En kvinna, som träffat ett avtal om att hennes anställning skulle upphöra mot viss ersättning, kunde

bevisa att arbetsgivaren hade uttalat en osanning (att arbets­brist förelåg) och att osanningen objektivt sett hade haft betydelse för hennes träffande av avvecklingsavtalet. Svekregeln var därmed tillämplig och domstolen ogiltigförklarade avtalet.

Bevisbördan vid tillämpning av ogiltighetsreglerna i avtalslagen ligger på den part som hävdar ogiltigheten. I det aktuella fallet kunde arbetstagaren bevisa att arbets­givaren hade lämnat felaktig information om påstådd arbetsbrist, när det i själva verket förhöll sig så att arbets­givaren avsåg att rekrytera.

Domstolen bedömde att lögnen objektivt sett hade betydelse för arbetstagarens agerande. Om arbetstagaren vetat om de riktiga förhållandena skulle hon inte ha ingått avtalet, åtminstone inte på de aktuella villkoren.

Regeln om svek i avtalslagen handlar om tillit. Parter i ett avtal ska kunna lita på varandra så att uttalade lögner eller förtiganden av väsentliga omständigheter i princip medför att träffat avtal är ogiltigt. Detta gäller alltså även i arbetsrättsliga sammanhang.

TOMMY ISESKOG

Uppgifter

13. Vad var innebörden av det avtal som kvinnan ingått och som diskuteras i texten?

- A Hennes anställning skulle fortsätta under oklara villkor.
- B Hennes anställning kunde upphöra om svekregeln var tillämplig.
- C Hennes anställning ansågs oberoende av reglerna i avtalslagen.
- D Hennes anställning skulle upphöra på grund av arbetsbrist.

14. Vad bör AD:s utslag rimligen ha inneburit för den berörda kvinnan, om man följer textens resonemang?

- A Att hennes anställningsavtal upphörde.
- B Att hon fick ekonomisk kompensation.
- C Att hennes anställning fortsatte.
- D Att hon ersattes av en annan person.

Vårdcentraler och psykologer

Sveriges Psykologförbund har kartlagt tillgången till psykologer vid landets samtliga vårdcentraler. *Patienters tillgång till psykologer – en kartläggning av landets vårdcentraler* (2009) visar att endast 260 av landets cirka 930 vårdcentraler har psykologer anställda. 151 vårdcentraler saknar helt tillgång till psykolog. Och mer än hälften av alla vårdcentraler har varken anställda psykologer eller vårdavtal med privatpraktiserande psykologer.

Mahlin Olsson, utredare på Psykologförbundet, har gjort kartläggningen.

– Kartläggningen visar en fördubbling av antalet anställda psykologer, jämfört med kartläggningen av tillgången på psykologer på vårdcentraler som Socialstyrelsen gjorde 2007, och det är ju bra. Men Psykologförbundet vill att det ska finnas psykologer på samtliga vårdcentraler i landet. Det ska vara samma vård för alla oavsett var man bor eller hur mycket pengar man har, säger Mahlin Olsson.

Skillnaderna i landet är stora. Dalarna har inga psykologer anställda och heller inget vårdavtal. Örebro saknar anställda psykologer på sina vårdcentraler och i Östergötland har endast tre procent av vårdcentralerna anställda psykologer. I Stockholm saknar tre av fyra vårdcentraler anställda psykologer. Gotland är ensamt om att ha anställda psykologer på samtliga vårdcentraler.

Majoriteten, 82 procent, av samtliga vårdcentraler drivs i offentlig regi. Skillnaderna mellan privata och offentliga vårdcentraler är stora. Endast två procent av de offentliga vårdcentralerna har avtal med privatpraktiserande psykologer, jämfört med 20 procent för de privata vårdcentralerna. 90 procent av fallen kommer via remiss.

Av de offentliga vårdcentralerna är det endast 30 procent som har anställda psykologer, medan 43 procent av de privata har anställda psykologer.

– Vi vill med denna kartläggning väcka opinion och debatt. Vi har lagt ut hela listan med landets samtliga vårdcentraler på Psykologförbundets hemsida så att alla kan gå in och läsa och se vilka vårdcentraler som har anställda psykologer och vilka som har avtal med privatpraktiserande psykologer, säger Mahlin Olsson.

– Förbundet vill att människor ska kunna ringa direkt till en psykolog på sin vårdcentral, utan att behöva gå via en läkare. Enligt våra undersökningar vill de flesta ha psykologisk behandling, inte medicin i första hand, fortsätter Mahlin Olsson.

I kartläggningen, som gjordes under fyra veckor i maj och juni 2009, har 894 av 930 vårdcentraler besvarat frågorna, vilket motsvarar 96 procent av samtliga vårdcentraler.

KAJSA HEINEMANN

Uppgifter

15. Vilken vision för vården har Psykologförbundet, enligt texten?

- A Mer jämlikhet.
- B Mer privatisering.
- C Mer öppenhet.
- D Mer konkurrens.

16. Skillnaderna i tillgång till psykolog vid vårdcentral varierar inom landet. Ger texten någon förklaring till detta, och i så fall vilken?

- A Ja, vårdcentralerna prioriterar medicinsk behandling framför psykologisk.
- B Ja, en övervägande andel av alla vårdcentraler drivs i offentlig regi.
- C Ja, det går oftast inte att få en direkt kontakt med psykolog i nuvarande system.
- D Nej, texten ger ingen förklaring till detta.

Förvildade hjärtan

Selma Lagerlöfs debutroman *Gösta Berlings saga* (1891) mottogs av ett antal litteraturkritiker på ett förringande sätt. Lagerlöf ansågs vara en författare som skrev utifrån en muntlig tradition – en ”sagotant” – och betraktades som varken intellektuell eller nyskapande. Romanen fann man vara både enkel och naiv. (Ett fåtal kritiker gick mot strömmen och beskrev romanen som modern.) Senare studier har reviderat denna (läs: ålderdomliga) uppfattning om Lagerlöfs gärning, och Vivi Edström framhåller i sin biografi om Selma Lagerlöf (*Livets vågspel*, 2002) verket som ett paradigmskifte beträffande både konstfullhet och politisk medvetenhet.

Det är ur detta varierade mottagande som Jenny Bergenmar hämtat inspiration till sin avhandling *Förvildade hjärtan. Livets estetik och berättandets etik i Selma Lagerlöfs Gösta Berlings saga*. Bergenmar betonar att verkets ställning, såväl ur ett samtidsperspektiv som ur ett litteraturhistoriskt perspektiv, kräver en studie av dess förhållande till samtidens filosofiska och estetiska strömningar, och att det är än mer nödvändigt eftersom författaren är en kvinna.

Det är genom de olika romanfigurernas förhållande till omvärlden som tidens filosofiska diskussioner gestaltas. Detta förhållande är könsbundet: enligt Bergenmar bidrar den upproriska stämning som råder i romanen till att förändra de kvinnliga romanfigurernas status som medborgare. Den retoriska figur som Lagerlöf använder för att skildra tillståndet av samhällslig och mänsklig oordning är omkastningen. Framför allt ser Bergenmar omkastningen som ett sätt att rubba ”könsmaktsordningen i äktenskap, hem och förhållandet till fäderna”. En annan viktig aspekt av avhandlingen har varit att påvisa hur romanens idévärld byggs upp genom att växelvis anta och förkasta moraliska axiom och hur Lagerlöf, i tidens nihilistiska anda, undvikit att ge någon slutgiltig lösning på de frågor som de olika episoderna i romanen väcker.

Bergenmar inleder med att beskriva 1890-talets påbörjade frigörelse från realismen samt hur det estetiska livsprojektet – nihilismen – utvecklas. På ett väl avlyssnat sätt jämför Bergenmar romanfiguren Gösta Berling och Heidenstams figur Hans Alienus (*Hans Alienus*, 1892), hos vilka man mycket riktigt kan finna många samstämmiga idéer och ideal. ”Främlingskapets stolthet och smärta” och det ”skönhetssvärmeri” (enligt Oscar Levertin) som Alienus uttrycker skulle likaväl kunna gälla Gösta Berling. Bergenmar har dock valt att betona livsglädjen, det högstämde tonläget, blandningen av stilarter samt försöken att frigöra sig från ett förljuget samhälle som gemensamma

nämnare för de båda verken eftersom det är dessa drag som skiljer ut dem från övrig samtida litteratur.

Lagerlöf hade förmodligen inte själv läst Nietzsche – det tycks forskningen vara överens om. Emellertid var författaren både intresserad av och känslig för tidens tendenser. Verkets spänning mellan det apolloniska och det dionysiska – skenet som gör livet meningsfullt och den hedonistiska, lustfyllda utlevelsen – är något Bergenmar framhåller, och hon menar att detta inte gestaltas genom någon enskild individ utan som en kollektiv stämning.

Denna kollektiva stämning av uppbrott och kaos, som tematiskt framställs genom ett ”bejakande av kärleken”, är en kvinnornas sak där Gösta Berling inte har någon framskjuten position. Anledningen är, enligt Bergenmar, att Berling är ”lika mycket en Don Juan (som är namnet på hans häst, egen anm.) som en Faust”. Denna synvinkel är något skev eftersom nihilism, som jag förstår den, förutsätter en extrem subjektivism som i mina ögon bäst gestaltas av Gösta Berling själv genom hans ständiga pendlande mellan storhetsvansinne och leda orsakad av ett begär som är omöjligt att tillfredsställa. Därutöver bör man med tanke på ovan nämnda namnsymbolik påminna sig att Gösta Berling även flankeras av en hund – Tankred – vars namn leder i en helt annan riktning än mot en manlighet i kris.

I avhandlingens fjärde kapitel beskriver Bergenmar hur Lagerlöfs verk kan sägas vara en hybrid mellan det muntliga berättandet och det skriftliga framställningssättet. Verket är en lyckad sammansmältning av saga och roman vilket skapar ett personligt tilltal och fånglar läsaren. Kapitlets inriktning mot berättarteknik kan i viss mån uppfattas som inkonsekvent för avhandlingen som helhet. Särskilt kan begreppsapparaten kritiseras för att vara godtycklig eftersom Bergenmar underlåter att informera läsaren om anledningen till sitt val.

Det är i nästföljande kapitel Bergenmar låter sig engageras och för fram sitt credo med emfas: att moderniseringen innebär en konflikt mellan rationalitet och känsloliv och att Lagerlöf genom detta tema skriver in sig i litteraturhistorien genom att låta även kvinnor utvecklas och delta i samhällsförändringen. Omvälvningen är ett kvinnligt projekt, mannen står för förvildning. Med denna slutsats tycks avhandlingen till viss del sammanfalla med den senaste i raden av Lagerlöfavhandlingar: Maria Karlssons avhandling, *Känslans röst. Det melodramatiska i Selma Lagerlöfs romankonst* (2002), som delvis behandlar Gösta Berlings saga. I detta kapitel, som är både välskrivet och intressant, förs även en diskussion om förnuft ställt mot

känsla samt erotik och etik. Hur ska människan kunna leva utan vare sig religiösa eller sociala lagar? Hur ska hon ensam kunna avgöra vad som är gott och ont?

Romanens avslut tycks uttrycka ett avståndstagande från den erotiska utlevelsen till förmån för en altruistisk människokärlek, men sensmoralen är långt ifrån entydig. Bergenmar framhåller ett slut utan syntes vilket harmonierar med romanens genomgående strategi att låta det moraliska ställningstagandet pendla såväl genom tema som genom komposition, något som blir belyst på ett utmärkt sätt. Bergenmar har heller inte förbisett tidigare forskningsresultat samtidigt som hon tydligt redogjort för sina egna ståndpunkter. Möjligtvis hade avhandlingen tjänat på ytterligare sammanhållning; ibland är associationerna väl yviga och texten sveper därmed över alltför

många infallsvinklar. Och kanske är jag inte fullt övertygad om den skarpa gräns som Bergenmar drar mellan konsekvenserna av kvinnornas respektive Gösta Berlings (samt de övriga kavaljerernas) handlingar – för mig framstår de samtliga som en skara desillusionerade varelser – men de iakttagelser som framförts är både intressanta och tänkvärda, och romanens nihilistiska tendens som Bergenmar redogjort för är en mycket intressant ståndpunkt och något för forskningen att gripa tag i framgent.

MARIA WAHLSTRÖM

nihilism = ståndpunkt som förnekar att det existerar en objektiv grund för t.ex. kunskap eller moraliska värden

Uppgifter

17. Vad är huvudinriktningen för den recenserade avhandlingen om *Gösta Berlings saga*?

- A Att belysa kopplingarna mellan romanens innehåll och dåtidens idéer.
- B Att utforska det blandade mottagande som romanen fick när den gavs ut.
- C Att undersöka förhållandet mellan romangestalten Gösta Berling och dåtidens mansroll.
- D Att klarlägga i vilken grad romanens motiv har stöd i Selma Lagerlöfs egen livssituation.

18. I en fråga ställer sig recensenten tveksam till Jenny Bergenmars resonemang om *Gösta Berlings saga*. Vilken fråga?

- A Frågan om vilken nutida ställning romanen har.
- B Frågan om vilken litterär genre romanen tillhör.
- C Frågan om vilken roll tidsandan spelar i romanen.
- D Frågan om vilken betydelse kön har i romanen.

19. Hur kan man utifrån texten bäst beskriva romanen *Gösta Berlings saga*?

- A Traditionstyngd och med många symboler.
- B Växlingsrik och utan svar.
- C Koncentrerad och med klara ideal.
- D Flyktig och utan budskap.

20. Hur betraktar recensenten sammanfattningsvis Jenny Bergenmars ståndpunkter?

- A Som i huvudsak en bekräftelse av andra forskares slutsatser.
- B Som väl värda att begrunda och dessutom utforska vidare.
- C Som inspirerande för både andra forskare och vanliga läsare.
- D Som alltför långtgående för att motivera till fortsatt forskning.

DELPROV MEK – MENINGSKOMPLETTERING

21. Ett centralt kapitel i boken är ett collage av ____ om ensamhet som hon har läst i böcker och artiklar och sedan ____ lite grann efter eget huvud.
- A förvrängningar – beskurit
 - B uppfattningar – plagierat
 - C symboler – kopierat
 - D påståenden – förändrat
22. De tidiga avhoppen har många olika orsaker. Studenten kan till exempel ha upptäckt att han eller hon gjort ett felval. Men det kan också handla om svårigheter att klara av utbildningen. Matematiken anges som en ____ i flera självvärderingar.
- A minnesbeta
 - B rotväliska
 - C stötesten
 - D tankenöt
23. Det var en tystlåten och kraftigt byggd man med så stubinkort hår att han ____ tycktes vara helt skallig. Svensson var 38 år gammal och hade nyligen kommit till roteln från Huddingepolisen där han ägnat många år åt utredningar om gängbrottslighet. Han hade rykte om sig att ____ ett häftigt humör och hårda nypor, vilket var en ____ för att han möjligen använde metoder gentemot klientelet som inte var helt förenliga med det polisiära reglementet.
- A ibland – förena – analys
 - B till synes – uppbåda – tolkning
 - C på håll – besitta – omskrivning
 - D verkligen – anta – beskrivning
24. Idag har det ena minnet efter det andra ____ honom. Några av dem har varit beklagliga, några ganska bra; några har stämt ner hans humör och gjort honom ____.
- A avlöst – disträ
 - B hemsökt – moloken
 - C påmint – yster
 - D svikit – lidelsefull

25. Efter omkring 3 veckors ruvning kläcks kycklingarna, som redan från början är ganska ____ och kan följa modern och under hennes ledning söka föda.
- A försiktiga
 - B försigkomna
 - C förfördelade
 - D förtjänstfulla
26. Begränsningsåtgärder inom äldreomsorgen får inte förekomma ____ och flera studier visar att åtgärderna inte har lett till ett minskat antal fallskador. Begränsningsåtgärder ska vara ordinerade, och i de fall de förekommer måste de ____ och regelbundet omprövas.
- A rutinmässigt – beordras
 - B tidsmässigt – rapporteras
 - C slentrianmässigt – dokumenteras
 - D regelmässigt – åtgärdas
27. Naturalisterna drevs inte bara av ambitionen att fokusera på social misär och utsugning av arbetare. Orättvisa och korruption i alla dess former var som ____ för dem.
- A vita fläckar
 - B blå dunster
 - C svarta får
 - D röda skynken
28. Vi kan se spåren av människors ____ arbete i äldre tid med att erövra och nyttja detta landskap för produktion av ____; här dikade man ____ för att få slåtter av gräs på så kallade översilningsängar, alltså naturlig ängsmark som genom grävda diken tillförs vatten.
- A sträva – spannmål – åkermark
 - B idoga – djurfoder – myrar
 - C flitiga – träråvara – skogar
 - D kärva – energigrödor – sjöar

29. Hans vision var ett ____ Stockholm, en storstad i stil med New York, med nattöppna restauranger, affärer och teatrar. I den meningen var han en radikal modernist. Men han var ingen estet. Han såg på Stockholm med ingenjörens ögon, inte med ____.
- A urbant – arkitektens
 - B provinsialt – konstnärens
 - C kommersiellt – entreprenörens
 - D subkulturellt – regissörens
30. I en uppföljningsstudie fick studenterna göra en utvärdering av övningen. Många ogillade att de osjälviska fick de rättvisa, alltså de som hade tagit och gett ungefär lika mycket, att framstå som dåliga. Man kommenterade också att de osjälviska bröt mot ____ genom att hålla sig för goda för belöningsystemet.
- A konvensansen
 - B legitimiteten
 - C diskrepansen
 - D generositeten

Provpass 4

Högskoleprovet

Svarshäfte nr.

Verbal del o

Provet innehåller 40 uppgifter

Instruktion

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske **inom** provtiden.

Markera tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.

Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

Du får använda provhäftet som kladdpapper.

På nästa sida börjar provet som innehåller **40 uppgifter** och den totala provtiden är **55 minuter**.

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

DELPROV ORD – ORDFÖRSTÅELSE

1. vinna gehör

- A bli framgångsrik
- B uppfatta tydligt
- C få medhåll
- D lyssna in
- E få en fördel

2. inventering

- A tillställning
 - B förberedelse
 - C kartläggning
 - D skapelse
 - E inredning
-

3. rådvill

- A målmedveten
- B oförnuftig
- C välmenande
- D obeslutsam
- E tankfull

4. fradga

- A rök
 - B ånga
 - C kyla
 - D skum
 - E vätska
-

5. retro-

- A ny-
- B för-
- C utåt-
- D mot-
- E tillbaka-

6. genmäle

- A eko
 - B svar
 - C utrop
 - D fråga
 - E påstående
-

7. differentiera

- A dra ner på
- B bedöma
- C lista ut
- D avskärma
- E skapa variation i

8. läckergom

- A skämtare
 - B hedersman
 - C snygging
 - D finsmakare
 - E charmör
-

9. bilateral

- A ömsesidig
- B jämställd
- C målinriktad
- D inofficiell
- E motstridig

10. allegori

- A grov överdrift
- B debattskrift
- C bildlig framställning
- D högtidstal
- E visdomsord

Fritidshemmens roll

I dag är cirka 80 procent av våra barn i åldrarna 6–9 år inskrivna i fritidshem. Samtidigt har fritidshemmens roll i förhållande till skolan diskuterats livligt. Många har velat se verksamheten som en integrerad del av skolans arbete, där fritidspedagogerna har viktiga bidrag att ge, också rent pedagogiskt och även under skoltid. Samtidigt är verksamheten frivillig. Hur ska den ekvationen gå ihop? Och vad är egentligen ”fritid”? Fri för vem? Vilka möjligheter ska barnen själva ha att bestämma över sin ”fria” tid?

En annan diskussionspunkt rör barngruppernas storlek och bemanningen. Hur ska två fritidspedagoger kunna ansvara för meningsfull pedagogisk verksamhet i en grupp på 50 barn eller fler? Är det förresten inte vila och rekreation barnen behöver mer än organiserade aktiviteter? Ska ett bra fritidshem ha egna lokaler, eller duger skolans klassrum? Hur lång ska utbildningen till fritidspedagog vara – och vad ska den egentligen innehålla?

Malin Rohlins bok, *Fritidshemmets historiska dilemman. En nutidshistoria om konstruktionen av fritidshemmet i samordning med skolan*, ger en utmärkt bakgrund till ett samtal om alla dessa frågor. Boken bygger på den avhandling författaren lade fram 2001. Hon har nu omarbetat och uppdaterat texten, och i en epilög ger hon sin egen syn på dagens situation, om än i rätt försiktiga ordalag. Hon ställer sig till exempel frågande till varför så många bestämda uppfattningar om fritidshemmen och deras verksamhet torgförs, till synes utan kännedom om de forskningsresultat som presenterats under senare år. I ett kunskapsbejakande samhälle som vårt tas den kunskap som finns ändå inte till vara!

Det är på många sätt en tankeväckande läsning. Vi får följa författaren på en spännande resa genom seklen. Hon berättar om hur arbetsstugorna, fritidshemmens föregångare, växte fram i slutet av 1800-talet. Det skedde på initiativ från engagerade lärare, som såg behoven hos barn från fattiga familjer. I arbetsstugorna fick barnen hjälp med läsläsning men också del av vardagslivskunskap, estetisk fostran och social träning. Arbetsstugorna ersattes senare av eftermiddagshemmen, den nya förskolans pedagoger tog över – innan det så på nytt var dags för en närmare samordning med skolans verksamhet, vad gällde både innehåll och lokaler.

Malin Rohlin visar övertygande att kunskap och omsorgen om barnets bästa långt ifrån alltid har styrts utvecklingen. I stället har fackliga revirstrider, ekonomiska överväganden samt skol- och socialpolitiska modeströmningar fått ett orimligt stort inflytande över de beslut som fattats. En rejäl tankeställare för alla som vill ha synpunkter på dessa frågor idag!

Jag hade nog önskat att författaren hade gjort en ännu grundligare omarbetning av den akademiska ursprungstexten, inte minst språkligt, för att göra boken mer lättillgänglig för en bredare läsekrets. Malin Rohlins bok är nämligen nödvändig läsning för alla som är intresserade av fritidshemmens framtid, inte minst för de politiker och chefstjänstemän som har att fatta de avgörande besluten. Men också de som arbetar inom en verksamhet behöver ibland få möjlighet att reflektera över vilken tradition de egentligen arbetar i – för att förstå varför det ser ut som det gör i dag.

LARS H GUSTAFSSON

Uppgifter

11. Textförfattaren nämner att deltagande i fritidsverksamhet är frivillig. Varför gör han det?

- A För att visa på konsekvenserna av att göra fritidsverksamheten obligatorisk.
- B För att ta upp frågan vad skolan egentligen menar med fritid.
- C För att påminna om att barnen själva bör få vara med och bestämma över sin tid.
- D För att uppmärksamma att fritidsverksamheten diskuteras som om den vore obligatorisk.

12. Vilket påstående överensstämmer bäst med texten?

- A Övertygande forskning om fritidshemmens roll i skolan är en bristvara.
- B Politiska intressen har ofta gått före barns behov när beslut tagits kring fritidshem.
- C Ju fler som deltar i diskussionen om fritidshemmen, desto bättre är det.
- D Beslutsfattare bör fundera över vilka alternativ som finns till fritidshem.

Språk och kultur i vården

Kommunikationsproblem i vården orsakade av språkliga och kulturella skillnader kan skapa osäkerhet om huruvida sjukdomshistorien uppfattats korrekt samt leda till att tolkningen förenklas och till att fler återbesök och undersökningar görs. Det visar en ny avhandling från Karolinska Institutet där forskare undersökt hur patienter med invandrarbakgrund, läkare och tolkar upplever vårdmötet.

Vård på lika villkor är något som de flesta tar för självklart. Men hur ser det ut i verkligheten? Och hur påverkar kulturella och språkliga skillnader och olika referensramar vårdmötet? Det har distriktsläkaren Eivor Wiking vid Centrum för allmänmedicin i Stockholm intresserat sig för. I sin doktorsavhandling har hon studerat hur patienter i behov av tolk, distriktsläkare och tolkar uppfattar vårdmötet och vad ett mindre lyckat vårdmöte kan leda till. Forskningen är utförd med hjälp av enkätfrågor och djupintervjuer på tolv vårdcentraler i Stockholm. Totalt deltog 62 patienter från Chile, Iran och Turkiet, 74 tolkar och 75 distriktsläkare.

Av resultaten i avhandlingen framgår att cirka hälften av patienterna som haft tolk vid läkarbesöket upplevde kommunikationsproblem på grund av språkliga och kulturella skillnader. Det ledde bland annat till att de kände

sig osäkra på om deras sjukdomshistoria och information uppfattats rätt. I intervjumaterialet framkom även att tolkarna kände osäkerhet, vilket i vissa fall kunde leda till att de anpassade tolkningen och förenklade ord. I de fall läkarna kände sig osäkra på om allt var korrekt uppfattat kunde det leda till fler återbesök och undersökningar. Nära 40 procent av läkarna tyckte att tiden för konsultationen inte var tillräcklig.

Men närmare 90 procent av tolkarna upplevde att patienterna var nöjda. Och bland läkarna trodde 85 procent att patienterna var nöjda med samtalet. Det överensstämmer rätt väl med patienternas egna upplevelser så som de beskrivs i avhandlingen. Cirka 80 procent av patienterna kände sig respekterade för sin kultur, sin personlighet och sina önskemål.

– Det är höga siffror, trots upplevda kommunikationsproblem. Samtidigt verkar de kulturella och språkliga skillnaderna begränsa möjligheten att förmedla fakta, tankar och känslor. Konsekvensen kan bli att vårdbehövande patienter får fel behandling eller ingen behandling alls, menar Eivor Wiking.

Både läkare och tolkar efterlyste mer utbildning om kulturell kompetens i vården.

Uppgifter

13. Vilket ord beskriver bäst den upplevelse som merparten av patienterna i studien hade av vårdmötena?

- A Samhörighet.
- B Osäkerhet.
- C Tillfredsställelse.
- D Kommunikationsproblem.

14. Ansåg läkarna, enligt enkäten, att mötet med patienterna medförde något specifikt problem?

- A Ja, läkarna menade att tolkarnas språk var förenklat.
- B Ja, läkarna upplevde i viss mån tidspress.
- C Ja, läkarna ansåg att de fick felaktig information.
- D Nej, läkarna ansåg inte att mötet medförde något specifikt problem.

Jan Lööfs serier

Jag fastnar redan vid omslaget till boken *Jan Lööfs serier: volym 1*, blir sittande och studerar det en lång stund. Det här är inte Jan Lööf, serietecknaren, utan Jan Lööf, barnboksillustratören: mjuka, harmoniska former och varma inbjudande färger – ett fönster till en annan värld, inte olik vår egen men bräddfyllt med äventyr och fantasi-eggande figurer. Och jag erinrar mig alla de timmar i slutet på 1960-talet och början på 1970-talet då jag försökte lära mig rita som Jan Lööf: samma enkla men oändligt uttrycksfulla figurer. Jag lärde mig aldrig – det skenbart enkla kan vara ack så svårt – men mina tillkortakommanden förmådde aldrig dämpa den fascination jag kände inför Felix fiktiva värld.

Bokens bonusmaterial har samma effekt på mig. Lööf leker med datormanipulerade foton av sig själv, men jag har bara ögon för hans teckningar: kärleksfulla skivomslagsillustrationer och en utblick över ett nöjesfält som är som att slå upp barndomens portar på nytt. Och så hans fantastiska maskiner, konstruerade av skrotdelar, där varanda mutter är omsorgsfullt utritad och där det groteskt storvulna och det jordnära förenas på ett sätt som övertygar mig om att de här maskinerna inte bara skulle kunna fungera, utan dessutom fylla en funktion.

Ville lämnar mig mera likgiltig. Teckningarna är både finurliga och fantasieggande, men jag lockas inte längre av själva historien med sitt alltför vuxna perspektiv. De allra första *Felix*-stripparna, där figuren fortfarande heter Fiffige Alf, har emellertid kvar hela sin naiva charm. De

tecknades av en Jan Lööf i 25-årsåldern, utexaminerad från Konstfack och med barnböckerna *En trollkarl i Stockholm* och *Morfar är sjörövare* i bagaget. Säkert var det dessa som fick danska PIB att ge honom chansen att göra en tecknad serie.

Jag ler åt de många pricksäkra detaljerna: åt Halmhattens gorillor, som faktiskt är gorillor, och åt pelarhelgonet som i smyg använder sig av en docka som stand-in. Men också åt den pekpinneförnumstigt tillrättalagda världsbilden.

Jovisst kan teckningarna te sig aningen valhänta och trevande så här i början, och den första historien saknar den rikedom på undertexter som snart skulle ge serien dess komplexitet. Det skulle dröja till slutet av den tredje historien – och den här volymen – innan Lööf slutgiltigt funnit sin form såväl bild- som berättarmässigt, men anslaget finns här och det gör magin också.

Carl Johan De Geer har sagt om Jan Lööfs serier att de är som gjorda för att förklara världen för utomjordingar. Och förvisso har Lööf en fantastisk förmåga att göra det specifika allmängiltigt och det tidsbundna tidlöst. Populärkulturella ikoner rör sig i det vardagsnära, tidlösa äventyr kryddas med samtidspolitik och högt blandas med lågt.

I sällskap med dessa latinamerikanska diktatorer, grottmänniskor och robotar känner jag mig förunderligt hemmastadd.

CLAES REIMERTHI

Uppgifter

15. Hur uppfattar textförfattaren Jan Lööfs teckningar?

- A Som naiva och äventyrliga.
- B Som vardagliga och lättolkade.
- C Som detaljerade och fångslande.
- D Som tillrättalagda och undervisande.

16. Textförfattaren menar att Lööf har en speciell förmåga. Hur skulle den kunna beskrivas?

- A Förmågan att via det enkla och jordnära vidröra det tidlösa.
- B Förmågan att avbilda en värld som tilltalar såväl barn som vuxna.
- C Förmågan att berätta en historia utan att krångla till det.
- D Förmågan att visa hur till synes svåra saker egentligen är ganska enkla.

Forskningsprojekt om kassava

Kassavan kommer ursprungligen från Latinamerika, där indianerna odlat den under mycket lång tid, speciellt för det rika innehållet av stärkelse i rötterna. På 1700-talet introducerades grödan i Afrika, där den med tiden kommit att bli oerhört viktig, på grund av att den inte är särskilt resurskrävande att odla. Grödan klarar sig på mycket magra jordar och i torra områden. Dessutom kräver den relativt liten arbetsinsats.

Kassava produceras huvudsakligen av småodlare. Sjutio procent odlas av små jordbruk huvudsakligen för hushållsbehov. Detta innebär att det ofta är kvinnor som ansvarar för odlingen. Därför är det även socioekonomiskt intressant när kassava nu i allt högre grad blir en handelsvara som kan ge hushållet en inkomst.

– Man har börjat odla kassava istället för majs och andra grödor som traditionellt varit viktigare i vissa delar av Afrika, berättar docent Anna Westerbergh, institutionen för växtbiologi och skogsgenetik vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Uppsala.

Som många andra grödor blir kassavan lätt angripen av skadeinsekter och sjukdomar.

– Kombinationen av angrepp av virus, bakterier och skadeinsekter gör att man tidvis råkar ut för stora förluster, förklarar Anna Westerbergh.

De vilda släktingarna till den odlade kassavan är dock mycket tåligare mot angrepp än sin domesticerade kusin. Dessa egenskaper har gått förlorade i den odlade varianten.

Det är här Anna Westerberghs projekt kommer in. De vilda kassavasläktingarna är en gigantisk genetisk resurs där man kan hämta egenskaper som är önskvärda för den fortsatta förädlingen.

– Men för att kunna använda den här resursen måste man känna till den genetiska bakgrunden till de karaktärer som skiljer de domesticerade sorterna från deras vilda släktingar, säger hon.

För att kunna studera skillnaderna bättre har Anna Westerbergh och hennes kollegor i Latinamerika korsat en odlad kassavasort med dess närmaste vilda släkting, som fortfarande växer i Amazonas regnskogar. Genom att korsa hybridgenerationen med sig själv får man fram en generation med stor variation dels i uttrycket av egenskaper, dels i den genetiska bakgrunden, det vill säga vilka genvarianter de olika individerna i populationen – den så kallade kartläggningpopulationen – bär på.

Kartläggningpopulationen studeras med hjälp av genetiska markörer. Markörerna är små DNA-bitar som visar vilka genvarianter varje individ har.

– För detta projekt behöver vi någonstans mellan två hundra och tre hundra genetiska markörer som är spridda över kassavans genom, berättar Anna Westerbergh. De är som flaggor i olika delar av genom.

Med dessa markörer utvecklar forskarna en genetisk karta där de vet var varje ”flagga” finns i förhållande till de övriga. Sedan mäter de sådant som protein- eller stärkelseinnehåll hos plantorna, eller utsätter dem för sjukdomsangrepp för att testa resistensen. Därigenom kan de undersöka hur individernas genvarianter i varje markör stämmer överens med uttrycket hos de studerade egenskaperna.

Om de hittar en korrelation mellan en markör och en viss egenskap har de identifierat ett område i genom, en gen eller några gener som kontrollerar den studerade egenskapen. Denna kunskap är väldigt användbar vid fortsatt förädling. Fast det är naturligtvis inte fullt så lätt som det låter.

– Det är ju sällan en enda gen som styr en viss egenskap, säger Anna Westerbergh. Det är ju oftast inte som i skolexemplet där en enda gen styr vilken ögonfärg man får, till exempel.

Med hjälp av den här kunskapen kan man redan på groddplantstadiet välja ut de plantor som har de egenskaper man söker, och det kallas Marker Assisted Selection – markörassisterat urval. Det är ett viktigt redskap som förenklar förädlingsprocessen och gör den mer effektiv.

Anna Westerbergh fick för tre år sedan en och en halv miljon kronor från Sida för att jobba med projektet, och nu har hon fått ytterligare två och en halv miljon för att fortsätta.

– Det gör att jag kan bedriva ett mer omfattande arbete, säger Anna Westerbergh, och jag har därmed också fått möjlighet att engagera en ny doktorand, Wilson Castelblanco, i projektet.

Wilson Castelblanco är från Colombia. Även om projektet drivs från Sverige, så arbetar Anna Westerbergh och Wilson Castelblanco ihop med forskare från ett tropiskt jordbruksforskningscentrum i Colombia där kartläggningpopulationen odlas.

– Det är viktigt att arbeta ihop med forskare som har erfarenhet av grödan och som lever där kassavan odlas och konsumeras, säger Anna Westerbergh.

Wilson Castelblanco arbetar både i Colombia och i Sverige. I Colombia är han med och ser över odlingarna och i Sverige arbetar han molekylärgenetiskt. Eftersom han är från Colombia kan han också överbrygga de eventuella kulturkrockar som lätt uppstår när forskarmiljöer från

olika delar av världen ska samarbeta.

Det har varit en hel del problem på vägen för att få fram en kartläggningspopulation, och man arbetar just nu med den genetiska kartan. Kraftiga regn har stört odlingarna och dessutom uppför sig hybriderna på så sätt att man tvingats göra ett omfattande korsningsarbete, bland annat för att få fram tillräckligt mycket frön.

Nu har man dock en relativt stor population och har identifierat lite drygt hälften av de markörer man behöver.

– Så snart är det bara att köra, säger Anna Westerbergh.

Det är inte alltid samarbetet mellan bidragsgivare och forskare fungerar så här väl, trots att den här sortens forskning med direkt tillämpbara resultat är vad SLU är bäst på, menar Neil Powell, forskningssamordnare vid SLU.

– Vi har ett tillämpningsinriktat uppdrag, förklarar han, vilket man skulle kunna förvänta sig skulle gå bra ihop med att ta sig an problem i den så kallade tredje världen.

Det breda angreppssätt som man har vid SLU kan dock

stundtals leda till problem när man söker pengar, anser han. I och med att man i många projekt sträcker sig från grundforskning till tillämpad forskning hamnar man lätt mellan stolar när man söker pengar.

– Sarec, Sidas avdelning för forskningssamarbete, har en strikt syn på vad som är forskning och vad som är utveckling, menar han. De vill ofta se att forskaren håller en viss distans till det han eller hon behandlar, men det är ofta inte möjligt för oss. SLU:s forskning är i första hand problemorienterad, vi är problemlösare.

Men det som Sarec ser som utveckling, och därför skickar vidare till andra avdelningar inom Sida, anses ibland vara för mycket av forskning för att passa inom Sidas avdelningar. Det gör att SLU:s ansökningar riskerar att skickas fram och tillbaka utan ordentliga beslut.

– Det här är ett genomgående problem för SLU i samarbetet med Sida, säger Neil Powell.

MARKUS SKOGSBERG

Uppgifter

17. Vad är det yttersta syftet med det forskningsprojekt som texten beskriver?

- A Att överföra vissa önskvärda egenskaper mellan olika sorters kassava.
- B Att studera kassavans genetiska bakgrund och jämföra den med andra grödor.
- C Att kartlägga samspelet mellan kassavans genuppsättning och dess växtmiljö.
- D Att genom växtförädling ge vild kassava ett förbättrat näringsinnehåll.

18. Vad gör enligt texten den odlade kassavan till ett intressant studieobjekt?

- A Grödans användbarhet inom den genetiska grundforskningen.
- B Grödans förmåga att klara torka och sjukdomsangrepp.
- C Grödans ekonomiska och sociala betydelse i odlingsländerna.
- D Grödans ovanligt komplexa genetiska struktur.

19. Hur har forskarna skapat den så kallade kartläggningspopulationen, enligt texten?

- A Med hjälp av upprepade korsningar.
- B Med hjälp av storskaliga odlingsförsök.
- C Med hjälp av datorstödd förädling.
- D Med hjälp av avancerade gentester.

20. Vilket problem har uppstått under Anna Westerberghs forskningsprojekt?

- A Projektet har fördröjts av Sidas byråkratiska funktions sätt.
- B Själva korsningsarbetet har tagit oväntat lång tid.
- C Kulturskillnaderna mellan Sverige och Colombia har varit svåra att överbrygga.
- D Skadeinsekter och sjukdomar har drabbat grödorna.

DELPROV MEK – MENINGSKOMPLETTERING

21. Eftersom oxytocinsystemet i grunden är ett däggdjurssystem innebär det stora fördelar att forska om djur och människor _____. Alla däggdjur reagerar precis likadant. Stryker man en råtta på magen cirka fyrtio gånger per minut sjunker blodtrycket och _____ stresshormon minskar.
- A alternativt – procenten
 - B experimentellt – graden
 - C selektivt – andelen
 - D parallellt – halten
22. Det troliga är att valen _____ individernas talanger, det vill säga de väljer den utbildning som passar dem bäst.
- A kompletterar
 - B framhäver
 - C avspeglar
 - D förstärker
23. Årtusendets första sekunder kom att _____ av en särskild intensitet: Y2K-buggen, att allt skulle upphöra att fungera eftersom ettorna och nollorna inte klarade av övergången från 99 till 00, var samtalsämnet på var mans läppar. Det _____ tillvaron en visshet om att vi alla hängde samman i en ny digital gemenskap. _____ nog blev vi medvetna om denna gemenskap i exakt samma ögonblick som dess sammanbrott förkunnades.
- A lysa – tillförde – Tacksamt
 - B vibrera – förlånade – Ironiskt
 - C domineras – medförde – Tråkigt
 - D eskalera – försäkrade – Märkligt
24. Det dessa nya rön _____ är att vattenmolekyler på månen skapas av solvindspartiklar som slår ner på månens yta. Månens yta är täckt av regolit, som består av oregelbundna dammpartiklar. När solpartiklarna träffar månens yta fastnar de mellan dammpartiklarna och _____ sedan med syret i måndammet, vilket skapar vattenmolekyler.
- A förklarar – interagerar
 - B bevisar – kombinerar
 - C studerar – harmonierar
 - D beskriver – assimilerar

25. När de åtta biskopskandidaterna intervjuades nämndes inte vid något tillfälle betydelsen av en hög kvalitet på _____, trots att just dop, vigslar och begravningar är den främsta anledningen för många att vara medlemmar i Svenska kyrkan.
- A livsgärningarna
 - B installationerna
 - C förrättningarna
 - D konventionerna
26. Regeringen _____ också frågan om en _____ för lärarna i särskolan, så att behörighetsreglerna inte börjar gälla för dem redan 2015.
- A diskuterar – deadline
 - B tangerar – behörighet
 - C planerar – paus
 - D bereder – tidsfrist
27. Inom primärvården uppgick under 2011 antalet skrivna recept på fysisk aktivitet till över 2 000. All legitimerad sjukvårdspersonal har rätt att _____ fysisk aktivitet på recept.
- A underteckna
 - B bestyrka
 - C attestera
 - D förskriva
28. Lagen om _____ upphandling (LOU, 2007:1091) reglerar köp som görs av myndigheter och andra organisationer som är finansierade med _____ medel.
- A optionell – statliga
 - B officiell – likvida
 - C objektiv – ideella
 - D offentlig – allmänna

29. Det finns åtskilliga argument som brukar användas mot förslaget om en enda regering för hela världen. Det vanligaste är att förslaget är ____ och omöjligt. De som använder detta argument tänker, liksom flertalet av dem som ____ en världsregering, på en världsstyrelse som ____ genom ett avtal.
- A triviale – anbefaller – startats upp
 - B visionärt – bedyrar – satts i verket
 - C arketyriskt – värdesätter – fått sin grund
 - D utopiskt – förordar – kommit till stånd
30. Det är ytterligt viktigt att upptäcka risken för vibrationsskada så tidigt som möjligt; endast då kan ____ åtgärder sättas in. En person kan till exempel rekommenderas alternativa arbetsformer så att utvecklingen av en vibrationsskada därigenom förhindras.
- A profylaktiska
 - B farmakologiska
 - C antiseptiska
 - D diagnostiska